نامه علمی

استفاده از بوردهای آموزشی در آموزش مستمر کارورزان: یک تجربه جدید در گروه زنان و مامایی

فرحناز مردانیان-فاطمه الماسی

مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی (ویژه‌نامه توسعه آموزش) / زمستان ۱۳۸۹؛ ۱۰(۵): ۱۳۰۷ تا ۱۳۰۹

با افزایش حجم اطلاعات در حوزه‌های مختلف دانش، نیاز به استفاده از شیوه‌های مناسب آموزشی جهت یادگیری و یادآوری دانش‌ها و مهارت‌ها ضروری می‌باشد. با استفاده از شیوه‌های نوین که بر کاوش و تأمل فراگیر در موضوعات آموزشی تأکید می‌کند می‌توان یادگیری گروه هدف را افزایش داد. پرورش تفکر، استحکام آموزش و افزایش یادگیری اگر به طور دوره‌ای براساس نیازسنجی آموزشی انجام شود و در برنامه آموزشی اعمال شود به صورت مؤثر باعث ارتقای کیفیت آموزشی خواهد شد. طرح روش‌های نوین آموزشی در شرایط موجود که دانش هر لحظه در حال پیشرفت است و مدیریت زمان در امر آموزش ضروری و اجتناب‌ناپذیر می‌نماید، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

دست یابی به روش برتر آموزش پزشکی همیشه موضوع جالب و بحث برانگیزی بوده است.در سال ۱۸۹۹ آقای ویلیام اوسلر بیان نمود که سرعت پیشرفت و پیچیدگی علم پزشکی، مشکلاتی در ارتباط با بهره‌مندی از دانش و مهارت‌های لازم در آموزش پزشکی ایجاد می‌کند و یک راه جهت غلبه بر این مشکل فراهم کردن شرایطی جهت مطالعه مستقل در فراگیر می‌باشد(۱). در برنامه‌ریزی آموزشی باید زمینه پرورش دانشجویان مستقل، خود آگاه و خلاق فراهم گردد (۲).

سیستم آموزشی هر کشوری باید علاوه بر توجه به نیازهای اساسی فراگیران، به مسائل اجتماعی و مشکلات بهداشتی جامعه خود نیز توجه داشته باشد و آن را به عنوان معیارهای مهم تدوین و بازسازی برنامه درسی در نظر بگیرد(۳) و در این راستا خود فراگیر با انتخاب عناوین با توجه به نیازهای آموزشی می‌تواند سهم بسزایی در ارتقای آموزش داشته باشد. این امر علاوه بر افزایش انگیزه، و کار آمدی موجب تنوع زیاد در دانش فراگیران شده و باعث می‌شود که دانش آموختگان بتوانند نقش مؤثرتری در برطرف کردن نیازهای جامعه خود داشته باشند(٤).

بر این اساس استفاده از بوردهای آموزشی جهت آموزش مستمر کارورزان به عنوان یک تجربه جدید در گروه زنان و مامایی برنامه‌ریزی و اجرا شد.در این فرآیند فراگیر در یادگیری کارآمد-فعال و خلاق بوده و با خلق رویکردهای فردی، یادگیری خود را هدایت می‌کند. عناوین مختلف آموزشی مورد نیاز کارورز در بخش زنان-بخش مامایی-لیبر و درمانگاه به

* **نویسنده مسؤول:** دکتر فرحناز مردانیان (دانشیار)، کروه زنان و مامایی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان، اصفهان، ایران.mardanian@med.mui.ac.ir
فاطمه الماسی،دانشجو،دانشگاه آزاداسلامی نجف آباد،اصفهان،ایران.

این مقاله در تاریخ ۸۹/۱۱/۲ به دفتر مجله رسیده، در تاریخ ۸۹/۱۱/۲۸ اصلاح شده و در تاریخ ۸۹/۱۲/۷ پذیرش گردیده است.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

صورت برنامه‌ریزی شده و منظم با زمان‌بندی مناسب جهت درج در بورد آموزشی در اختیار کارورز گذاشته می‌شود.
عناوین شامل مطالبی است که دانستن آن ارتقای سطح علمی کارورز را به دنبال دارد و بوردهای آموزشی بر این اساس طرح‌ریزی شده که اطلاع‌رسانی مستمر می‌تواند روش موفقی برای بالا بردن سطح آگاهی علمی و کسب مهارت‌های لازم در جهت رفع نیازهای آموزشی باشد.هر چه موضوع و مطالب آموزشی جدیدتر و جذاب‌تر باشند، انگیزش یادگیری در دانشجویان بیشتر خواهد شد(۵).
کارورز اطلاعات مورد نیاز جهت درج در بوردهای آموزشی را از طریق دسترسی به اینترنت و رفرنس‌ها جمع‌آوری کرده و به طور منظم ثبت می‌کند. این روش به عنوان روشی جدید و کارآمد در آموزش براساس کارورز محوری و آموزشی کار گروهی مطرح است و با طرح سؤال و گزارش مورد می‌تواند محرک یادگیری بوده و تطبیق با عرصه بالینی را به دنبال داشته باشد. استقبال فراگیران و مشارکت فعال ایشان تأییدی بر کارآیی این روش جدید آموزشی می‌باشد. نگرش مثبت کارورز، رسیدن به اهداف آموزشی را تسریع می‌کند. در طی سال‌های تدریس در دانشگاه نیاز به روشی ساده، کم هزینه، جذاب و در دسترس همگان و قابل استفاده برای کلیه سطوح آموزشی احساس می‌شد که پایه برنامه‌ریزی این فرآیند آموزشی شد.
شیوه تدریس دوره دکترا نباید معلم محور و غیرفعال باشد زیرا روش‌های تدریس غیرفعال نمی‌تواند دانش‌آموختگانی تربیت کند که در آینده بتوانند به عنوان صاحب‌نظر، مشکلات را تجزیه و تحلیل کرده و راه حل مناسب ارائه نمایند(٦).
ابتدا به صورت پایلوت با حضور تعدادی از اینترنها در یک دوره آموزشی فرآیند جدید اجرا شد و با دوره قبلی که این فرآیند انجام نشده بود مقایسه گردید. با نظرخواهی از کارورزان نیاز یادگیرندگان و زمینه‌های مورد علاقه آنان جهت مطرح شدن در بوردهای آموزشی هر بخش (زنان، مامایی، زایشگاه و درمانگاه).
به طور جداگانه با تأکید بر جنبه‌های مهم یادگیری لازم در هر بخش مشخص شد. سپس با برقراری جلسه توجیهی مراحل فرآیند در آغاز هر بخش به کارورزان توضیح داده شد. طبق برنامه تعیین شده آغاز هر دوره، مطالب روز علمی، از طریق بانک‌های اطلاعاتی توسط فراگیر جمع‌آوری و نکات کلیدی آن با ابتکار و نوآوری خود کارورز (به صورت فردی یا گروهی) در بوردهای آموزشی همراه با رفرنس مربوطه جهت کاوش بیشتر درج شد. مراحل اجرای برنامه به صورت دوره‌ای و مستمر مورد ارزیابی قرار می‌گرفت و فیدبک آن در طی ۲ ماه گذراندن بخش زنان و مامایی به فراگیران داده می‌شد.

پیامدهای آموزشی مفید

۱- نوآوری و رقابت‌های آموزشی مفید بین کارورزان
۲- ایجاد انگیزه، تفکر خلاق، استخراج مطالب آموزشی به روز و کارآمد
۳- افزایش مشارکت یادگیرنده (گروه هدف) و سایر یادگیرندگان در فعالیت‌های آموزشی و تبادل‌نظر سطوح مختلف علمی در مورد مطالب درج شده در بوردهای آموزشی
٤- افزایش آگاهی سایر سطوح فراگیر در سیستم آموزشی از جمله پرستاران، کارآموزان، دستیاران و دانشجویان سایر رشته‌ها
٥- تبدیل فراگیر به یادگیرنده خود تنظیم به این صورت که به تدریج بدون نیاز به نظارت، شخصاً در جهت افزایش یادگیری تلاش کرده، به آن جهت بخشیده و یادگیری خود را پایش و ارزیابی کند.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]

٦- افزایش اعتماد به نفس فراگیر در بالین بیمار، ناشی از افزایش سطح دانش

۷- اختصاص دادن زمان مناسب به مطالعه در دوره کارورزی براساس نیازسنجی آموزشی، به دلیل لزوم رعایت اصل «نکته‌نویسی» جهت انعکاس مطالب در بوردهای آموزشی و ارائه همزمان کتبی مطالب به مسؤول مربوطه جهت ارزیابی مستمر

۸- استفاده در ارزشیابی‌های آموزشی و کارآزمایی‌های بالینی کارورزان این روش

۹- این روش به دلیل ساده، کم هزینه و جذاب بودن فرآیند، قابل تعمیم به سایر گروه‌های آموزشی می‌باشد.

البته چالش‌هایی در اجرای برنامه وجود دارد از جمله جلب همکاری پرسنل در جهت نگهداری بوردهای آموزشی و نیاز به حفظ پویایی فرایند بطور مستمر از طریق جلوگیری از یکسان نویسی باید در نظر گرفته شود. و راه حل انتخابی به صورت: اختصاص زمان بیشتر به این روش در آموزش و جلب همکاری سایر اساتید جهت افزایش کارآیی و اثربخشی،برقراری جلسات رسمی تجزیه و تحلیل و بحث علمی در مورد نکات موجود در بوردهای آموزشی با حضور اساتید و کارورزان.به دلیل نیاز به استمرار برنامه، پیگیری توسط یک فرد مسؤول در جهت ارزیابی مداوم و سنجش اعتبار مطالب پیشنهاد می‌شود.

منابع

1.Teunissen PW, Dornan T:Lifelong learning at work. BMJ (clinical Researched) 2008, 336(7645):667-669.
2. Lynch J ,Michael V.Quadrant analysis as a strategic planning, technique in curriculum development and program marketing. Journal of marketing for Higher Education 1996;7(2):17-32.
3. Stephen GH.The systems thinking approach to strategic and management.London:CRC Press.1995.
4. School of Nursing the university of North Carolina.[cited 2005 Sep 20].Available from: http://www.uncg.edu/nur/shared/phdhandbook.6-.7pdf
5. Paris SG, Paris AH. Classroom applications of research on self-regulated learning. 2001;36(2):89-101.
6. Butts JB,Lundy KS.Teaching philosophy of science in nursing doctoral education. J Nurs Scholarsh 2003; 35(1); 87-91.

[Downloaded from ijme.mui.ac.ir on 2026-11-09]